

HITTA I HJÄLPKOMMITTÉN FÖR FINLANDS BARN

Uppgifter om de 70 000 finska krigsbarn som kom till Sverige under andra världskriget finns i arkivet efter Hjälpkommittén för Finlands barn.

Tidigare hjälpinsatser med sikte på visst evakueringsarbete hade Centrala Finlandshjälpen utövat redan under vinterkriget 1939 och 1941 startades en privat sammanslutning *Kommittén för Finska Sommarbarn*. Krigsut-brottet samma år föranledde att Kommittén döptes om till *Hjälpkommittén för Finlands barn* med huvudsakliga uppgift att överföra barn i förskole-åldern från Finland till Sverige och frågor som rör detta arbete. Motsvarande arbete startades i Finland under namnet *Finska Socialministeriets Barnförflytningskommitté* som ansvarade för urvalet av barnen.

Hjälporganisationen behöll sin privata karaktär och arkivvården sköttes av advokaten Lars Östberg som överlämnade ”ett kartotek, omfattande 66 lådor, över finska barns vistelse i Sverige under krigsåren 1939 – 1944” till riksarkivet 13 maj 1955. Arkivet tillhör Enskilda avdelningen och har sin plats på riksarkivet i Marieberg placeringsnr: 3577.

De flesta som frågar efter handlingarna i arkivet är själva f d krigsbarn som har frågor kring den egna bakgrunden eller vistelsen. De har alla fri tillgång till handlingarna även s k läkar/hälsokort och journaler om de visar legitimation. En hänvisning kan göras till Socialstyrelsens arkiv, Utlänningsbyrån vol. DIIIB:8 (placering 2543:41 – 2544:21). Här finns listor över finska barns resor till och från Danmark 1942-44 samt listor över finska krigsinvalidier.

Att söka i arkivet:

När uppgifter om ett visst barn alls förekommer i arkivet är det i första hand fyra typer av handlingar som är värda att nämna:

Registerkortet i huvudkartoteket (serierna DIIa, DIIb, DIIc, DVc). Dessa kort är filmade.

Färdsedlar (DIVa länskommittéerna, DIVb sjuk-och barnhem, DVa Finland)

Hälsokort från läkarundersökningen vid ankomsten (Läkarexp:s arkiv vol 42 – 70). Hälsokorten får visas om forskaren kan uppvisa att han eller hon är krigsbarn.

Översättningar av brev från föräldrar till fosterföräldrar (EXI).

De två förstnämnda slagen av handlingar finns alltid. Hälsokorten finns för det mesta. Föräldrabreven är sekretessbelagda. De är inte tillgängliga för forskning på grund av att serierna innehåller nulevande krigsbarns familjeförhållanden och andra personliga uppgifter som bör skyddas.

Utöver de nämnda handlingstyperna inträffar det att vi kopierar någon av följande handlingstyper:

Registerkort över adoptioner eller fosterbarnsöversenskommelser (DVIIIa, DVIIIb)

Sjukjournaler (Läkarexp:s arkiv vol 72 -82). Dessa kort är också sekretessbelagda.

De viktigaste och mest efterfrågade handlingarna i Hjälpkommitténs arkiv har filmats och är tillgängliga på mikrokort som kan lånas/hyras eller köpas från RA:s byrå SVAR (Svensk Arkivinformatiön). Det gäller de alfabetiskt ordnade registerkortserierna (DIIa, DIIb, DVc) och färdsedlarna över återresor till Finland (DVa). SVAR:s katalog över dessa mikrokort kan nås via RA:s hemsida på internet.

Vad man behöver veta om barnet för att kunna söka efter det:
Barnets alla finska namn, både för – och efternamn, barnets födelsedatum.
Helst barnets födelseort. Gärna namn på biologiska föräldrar och fosterföräldrar om man har uppgifter om det.

Krigsbarnsärendena kostar 200 kr + 4 kr per kopia.

Några frågor kan inte besvaras genom sökning i Hjälpkommitténs arkiv. Vi kan inte söka uppgifter om ett barn ifall den frågande inte kan uppge barnets efternamn. Det händer att medlemmar av fosterfamiljerna frågar utan att minnas efternamnet. I dessa fall kan man möjligen hoppas att sökning skall gå bättre i arkiv efter Hjälpkommitténs lokal- och länsavdelningar ute i landet. Större sådana arkiv har bevarats efter lokalavdelningen i Göteborg (i landsarkivet i Göteborg) och länsavdelningen i Uppsala län (i landsarkivet i Uppsala och i Folkrorelsearkivet för Uppsala län). Det är inte ovanligt att vi får frågor om olika barns bakgrund i Finland utöver de uppgifter som ges på registerkortet. Här måste vi hänvisa till arkiv i Finland, första hand folkbokföringen. Vissa frågande söker närmare uppgifter om fosterföräldrarna. I dessa fall får vi hänvisa till folkbokföringen i Sverige (kyrkoarkiv och mantalslängder). Inte heller svaren på frågor gällande vidare öden för de barn som blivit kvar i Sverige skall sökas i Hjälpkommitténs arkiv.

Det bör understrykas att eftersom Hjälpkommittén startades 1941 innehåller arkivet inget material om barn som kom under vinterkriget 1939-40 och sedan återvände. Dessa ärenden handlades av en tillfällig statlig myndighet som kallades Centrala Finlandshjälpen. Arkivet efter denna myndighet finns i RA. Tyvärr är arkivet tämligen ofullständigt och de uppgifter man finner om ett visst barn, när man finner något alls, är få.

Det existerar tyvärr ingen sammanfattande tryckt historik över Hjälpkommitténs arbete. Vill man söka upplysningar om verksamheten i tryckta skrifter kan vi rekommendera de avsnitt som ingår i Svenska Dagbladets årsböcker åren 1941, 1942, 1944 och 1945 samt Kari Tarkiainens Finnarnas historia i Sverige 2 s. 372 – 382.